

ДАНИЦА Д. АЋИМОВИЋ*

Факултет за менаџмент

Сремски Карловци

УДК 316.74:7(316.73)

Прегледни рад

Примљен: 01.09.2018

Одобрен: 01.10.2018

Страна: 145-156

КРАТКИ МЕТАР У ДУГОРОЧНОЈ ПЕРСПЕКТИВИ

Сажетак: Историја људског рода поуздано се може пратити кроз развој комуникацијских модела, као начина општења. У том контексту је XX век обележен филмом који, поред првобитне забаве и потоње уметничке надградње, остварује данас врло уверљиву масовну комуникацију. Будући да је феномен покретних звучних слика прерастао у цивилизацијску свакодневицу текућег миленијума, данас имамо кинематографију, као значајну привредну грану, а не само као уметничку делатност. Двострука природа филма – да је уметничко дело и тржишни производ (роба) - дозвољава овакав третман, а истраживачима омогућује многоструке приступе. Овај рад се, антиципирајући такав контекст, фокусира на документарни и краткометражни играни филм, у оквиру једног полиса, као могућим најрентабилнијим и најефикаснијим потенцијалима креативних индустрија. Полази се од становишта да је филмски „кратки метар“ најаутентичнији и најверљивији одраз живота, времена и прилика, у таквој урбаној средини. Предмет анализе је град Нови Сад, који је као стожер културе некада називан „Српска Атина“ а ускоро ће бити Европска престоница културе, 2021. Године.

Кључне речи: филм, уметност, комуникација, кинематографија, роба, тржиште, креативне индустрије, град културе

О значају филма

Ни једна уметност није тако снажно, тако сликовито и звучно, освојила човекова чула, као што је то ФИЛМ. У филму се преплићу сва умећа и све лепоте овога света, претварају се у живописну мешавину чудеса и стварности. Феномен покретних слика је естетска и медијска специфичност само филмске уметности. Све остало, што потиче из других уметности, у филму постаје нешто друго, добија нови смисао – постаје аутентично филмско, кинематографско дело које има свој универзални језик (попут музике): граматику, филмско време и простор.

Документарни филм је, као посебан род у том свету покретних слика, постао најзначајнија ствар појавног живота, која може да претвори прошла,

* da.acimovic@gmail.com

садашња и будућа времена - у вечност. Дејствујући као „замка за хватање мисли“¹ документарни филм је постао једна диоптрија стварности, једна нова перспектива посматрања и поимања света, која не дозвољава да се заваљамо „широм затворених очију“². Ништа се у овој цивилизацији, није показало толико истинито, стварно и убедљиво, како је то успео документарни филм, отварајући политичка, социјална, интелектуална питања. То је данас најмање манипулативна СВЕСТ и САВЕСТ ЧОВЕЧАНСТВА.

Захваљујући новим технологијама и могућностима накнадне обраде материјала, филмски записи су постали директнији, ангажованији, па се популарни документарцац приклонио свету „обичних људи“ који своју фамилију проналазе по целој свету. Трајање таквих остварења је најчешће сведено на 12-24 минута, па се због тога у целом свету одомаћио назив КРАТКИ МЕТАР, обухватајући и краткометражни играни филм. Прихватајући такву „номенклатуру“ овај рад ће анализирати обим, облике и моделе продукције кратког метра у околностима настанка и егзистирања, у оквиру једнога полиса, града Новог Сада. Фокус ће бити на документарној и продукцији кратког играног филма, јер су ти уметнички производи засновани на индивидуално-креативном садејству ума и технике.

Морал и тематика кратког метра

Неопходно је на овом месту подсетити на разноврсну тематику како документарних, тако и кратких играних филмова. Чињеница је да време трајања нагони на концизност, на сажетост која доприноси квалитету стварања, јер изискује проналажење универзалних метафора, језгровитост у интерпретацији и значењу. Ствараоци од пре неколико деценија су се бавили индустријским, технолошким, комуникационим прогресом; питањима просперитета и мањкавости друштвених уређења, па и неким егзотичним местима и људима. Данашњи аутори се соучавају: са муњевитом експанзијом нових технологија, са диктатом медија у средствима масовних комуникација и последицама истих, преиспитивањем значаја историјских догађаја, са тероризмом, популизмом и масовним миграцијама. У свему томе неопходно је имати став, поштујући хумане моралне принципе. Негде постоје цензори, али је најчешће на делу аутоцензура. И увек је било тако.

Прави професионалци су се, у оквиру свога еснафа, опредељивали за опте прокламоване принципе рада. Први такав манифест донет је (1932-34.г) на инсистирање Џона Гирсона (John Grierson), британског (Шкотланђанин) утемељитеља, аутора и теоретичара документарног филма:

- ми мислимо да се може испоштовати први задатак филма, а то је - гледати свет око себе; посматрање и селекција из реалног живота постаје једна форма нове уметности, највитаљнија по својој суштини;

¹ Замка за хватање мисли – из кинеских народних мудрости;

² Ширум затворених очију (Eyes wide shut) – наслов играног филма (1999), редитељ Стенли Кјубрик (Stanly Kubrick);

- најбољи водич за филмску интерпретацију модерног света је аутентична персона и аутентично окружење;
- грађа и садржаји црпљени из реалности су боље, лепше (кад су оне истинитије, испуњене осећањем филозофије свога краја) него сви ти који су створени игром глумаца.

Развој филмске продукције је ишао испред теоријских промишљања и корисних уопштавања, па ипак су се сукцесивно аутори бавили филозофским, а продуценти моралним аспектима филма. Да не би ризиковали евентуалну забрану, филмски радници су 1922. године усвојили Кодекс³ који би ваљало и данас уважавати:

- да не снижава степен морала гледалаца;
- симпатије публике никада не смеју бити на страни злочина и зла;
- природни и људски закони никада не смеју да се извргну руглу, нити се повреда тих закона сме приказати као прихватљива;
- освета се не сме приказати као праведна ствар;
- не сме бити сцена и дијалога који су простачки, дволични или светогрдни.

О значају аутора

Ни живот ни свет не почиње од нас и данас, то ваља имати на уму увек. Нарочито су вредности и традиције културе - вековни капитал. Генерације које су једном граду и народу оставиле тај капитал створиле су дела за незаборав. Поменућемо само тројицу новосадских аутора и њихове документарне филмове, који су признати као велика остварења интернационалног домета.

Али најпре да подсетимо: није сваки документарни, или било који други филмски запис уопште, ауторско дело. Ауторство подразумева креативно стварање једног човека као сценаристе и редитеља сопственог филма, у којем се исказују рефлексije његовог личног погледа на свет и уметност уопште. Уколико је такав стваралац ангажовао и сниматеља, који обогаћује пројекат у оквиру свог професионалног домена, онда се њему признаје само ауторски допринос.

На челу признатих аутора из Новог Сада свакако је Желимир Жилник, изузетно значајан филмски стваралац са приметном дозом субверзивности у приказу савремених тема. У његовим социолошким и етичким опсервацијама јасно се сагледавају политичке, социјалне и економске прилике. На својевремено најпрестижнијем фестивалу документарног филма Европе у Оберхаузену⁴, добио је Grad prix за филм „Незапослени људи“ (1968) и нешто касније

³ Вил Хаус (Will Haus) – иницирао морална начела кинематографије у виду КОДЕКСА части, MPPDA (Motion Picture Producers and Distributors Associations), година је 1922.

⁴ Филмски фестивал кратког метра у Оберхаузену, Немачка (Oberhausen International Short Film Festival) – основан 1954. године; профилисан тако да у конкуренцију уврштава само „озбиљне“ теме и авангардне тенденције; дуго је био један од најзначајнијих фестивала документарног филма, поред Тампереа (Финска) и Клермон-Ферана (Француска); фестивал у Оберхаузену постоји и данас, али је примат преузео фестивал у Амстердаму, Холандија (IDFA – International Documentary Filmfestival Amsterdam).

награду за „Црни филм“ (1971). Жилник је аутор још многих ангажованих документарних филмова, као и неколико дугометражних играних филмова. Он ствара и данас, а читав његов опус праћен је у ретроспективама на најважнијим фестивалима и музејима уметности по целом свету.

Не би требало заборавити Петра Љубојева, документаристу који се дипломом потврдио у Оберхаузену, за филмове „Љубим ти модро сунце, да ти љубим“ (1972) и „Станарско право лагумаша Сафера“ (1975). Годинама су и други наши аутори, са успехом били приказивани у финалу тога фестивала. Међу њима је још један Новосађанин, Првослав Марић. Његов филм „70-те сезонци“ (1971), уврштен је у антологијска остварења, док је за „Привремени живот“ (1984) добио специјално признање.

Новосадска културна баштина, као и целе Војводине, се у доброј мери сачувала тако што је забележена на филму. Захваљујући делатности филмске куће „Тера“, можемо видети: жељезничку пругу која је пролазила тик испод прозора у Петроварадинском подграђу, велику поплаву из 1963. године, такмичења металских радника, европска надметања у спорту, Стеријина позорја и још много обичаја, народних ношњи и песама. Нарочито је занимљива филмографија стварана у оквиру Документарног програма Телевизије Нови Сад, која је и основана са примарним задатком да бележи живот и културу читавог региона (народа и народности Војводине). Са успесима, потврђеним на интернационалним фестивалима (Даблин, Монтре, Берлин) стварали су: Славуј Хаџић, Петар Латиновић, Бранко Милошевић, Бора Гвојић, Стеван Станић, Душан Нинков.

Гледало се то у биоскопским филмским журналима, пре сваке пројекције целовечерњег филма, а затим, када је престала таква пракса, у телевизијском програму редовно. Данас се „кратки метар“ може видети једино на филмским фестивалима и врло скраћено у хроникама истих.

Новосадска прича данас

Нема више десетак биоскопа у граду, али има по неколико филмских сала у Арена синелексу и у тржном центру БИГ. Међутим, репертоар је катастрофалан, а парадоксално - технички услови изванредни. Нарочито се то односи на одличну репродукцију звука. Зашто се не би бар једна сала „специјализовала“ за кратки метар? За домаће ауторе? Тешко да шири популација Новосађана има сазнања о томе, ко су данас филмски ствараоци који снимају филмове о њима, њиховом животу и граду.

Након отварања Академије за филм, позориште и телевизију, много је младих изашло „медјијски писмено“. Сви владају занатом, техником, продукцијом, на завидном нивоу. Стасала је генерација младих ентузијаста-професионалаца, који имају идеја и који се труде да од једне урбане и бетоном формиране „спаваонице“ као што је Ново насеље (Бистрица) направе оазу хуманог људског комуницирања кроз разне видове уметности. Од 2015. године

удружење грађана „Ново културно насеље“, међу којима су дипломци са Академије и са других факултета где се изучавају нови медији, организује филмску смотру, едукативно-креативне радионице и забаву. Циљ им је да афирмишу младе филмске ауторе независних продукција. Такође и да створе нови филмски нараштај. Зато током летњег распуста „Центар за производњу знања и вештина“ основце и средњошколце подучава снимању и монтажи кратких филмова.

Техника производње (продукција) и трговина (дистрибуција), одувек су биле саставни део филмског стваралаштва. Захваљујући убрзаном развоју информационих технологија, продукција више не подразумева велике тимове и скупу технику. Програми за монтажу филма се могу инсталирати у сваки „мало јачи“ персонални рачунар. Камере су мање и лакше, па је приступ људима мање стресан. Такође су знатно осетљивије на светло, прихватају запис са много мање лукса. Носачи слике и звука су минијатурне картице и чипови. Филмски аутори сада могу сами да завршавају своја дела.

Тако се пре 15 година (2003.г) група дипломираних студената Академије окупила у једном новосадском подруму, унела своје рачунаре, делове филмске опреме и кренула да осваја за себе културни простор града. Снимали су и монтирали кратке филмове, бележили своје време и дилеме: Филип Марковиновић, Горан Филипаш, Александар Давић, Саболч Толнаи, Марко Цвејић, Марко Каћански, Жељко Мандић, Марин Малешевић, Боб Милошевић. Подржао их је, пре свих, колега Желимир Жилник. Свесни да је „кратки метар“ миноран сектор у кинематографији, ограничен друштвеном потребом и употребом, дистрибуцијом, неизвесношћу пријема код публике, они су упорно истрајали у томе да негују ауторски уметнички израз, експеримент, професионализам. Године 2005. су кренули са Фестивалом малих и независних филмских продукција „Филмски фронт“, да би од прошле године (2017) то прерасло у Међународни фестивал краткометражног филма „Филмски фронт“, на челу са Нином Латинић. Пред публиком су, у дворани Културног центра Новог Сада, (бесплатно) најновија светска остварења професионалних малих продукција, као и сва догађања из света кратког филма у Србији и региону.

Начини обезбеђивања средстава за снимање

Претпоставља се да сви ствараоци у области кинематографије данас поседују основна средства за рад: аудио-визуелну опрему за снимање и део основног монтажног програма, што наравно, није довољно за реализацију читавог пројекта. Зато се најчешће аплицира на неком конкурс за суфинасирање производње. Градски и покрајински секретаријати, те републичка министарства, периодично објављују такве конкурсе којима се може добити до 50% материјалне подршке. Илустрације ради, навешћемо који су аутори, за које пројекте, добили средства у овој години (2018). Тиме ће се добити потврда о ауторима који су активни, а такође и слика њихових интересовања на основу понуђеног садржаја. У складу са фокусом овога рада, да се анализира културна активност

једнога полиса, дајемо само информације о ауторима (и продуцентима) из Новог Сада.

Градска управа за културу одлучила је да подржи савремено стваралаштво у следећим областима: мултимедија и дигитално стваралаштво, филмска уметност, аудио-визуелно стваралаштво и остала извођења културних програма и културних садржаја. Иницијална средства су добили:

- Ненад Микалачки, *Људи за столом*, продукција Druid;
- Марко Каћански, *Чаробњак*, Студио Дон Кихот;
- Соња Ракић, *И где је тај принц на белом коњу?* продукција 888 films d.o.o. NS;
- Драган Стојменовић и Јован Милинов, *Скривени град*, продукција ЕНУ (Екологија, Наука, Уметност),,
- Креативно афирмативна организација „Парнас“, *Ухвати филм- новосадски филмски караван*;
- Ана Лагатор, *Причамо камером*, продукција Бела пчела НС;
- Фестивал Видео медеја, *Кратке видео форме*.
- Покрајински секретарија за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама, одлучио је да подржи:
- Горан Марић и Миљан Глишић, Walter media NS, *Никола Тесла и светлост беле голубице*, Walter media NS;
- Драган Стојменовић и Јован Милинов, *Скривени град*, ЕНУ (Екологија, Наука, Уметност);
- Миланка Гвоић и Никола Спасић, *Милица Томић*, РЕЗОН (Инкубатор мултимедијалне уметности),
- На републичком нивоу, Филмски центар Србије (ФЦС), Установа културе од националног значаја, подржао је:
- Јанко Баљак, *Планета Жилник*, продукција Арбос НС;
- Огњен Петковић и Драган Живанчевић, *Звуци тишине*, продукција Мансарда НС.

Велику усмену подршку је добио пројекат Суба⁵, продуцентске куће Dart film & video, редитеља Уроша Максимовића. Међутим, поред значајне теме, продукција се показала као недовољно припремљена. Зато је супервизор продукције ФЦС затражио сериознију разрада буџета, с обзиром на приложен сценарио. Такође и да се размотри план Б, у случају да се не добију очекивана средстава у међународним оквирима. Поред овог, у финалу разговора о подршци пројектима, било је још неколико новосадских аутора:

- Марко Каћански, *Допамин*, Студио Дон Кихот;
- Растислав Дурман, *Под седмом капом*, продукција Сабадош сервис;
- Ненад Микалачки, *Приче из кинеске четврти*, продукција Druid film;
- Биљана Тудоров и Мирјана Карановић, *Тетке*, продукција Wake up;
- Филип Марковиновић, *Рекапитулација (Никола Џафо)*, продукција Mafin.

⁵ Суба - Митар Суботић, псеудоним Rex Illusivii, светски познат и признат новосадски композитор, извођач и продуцент електронске музике (комбиновао електронику и синтисајзере); продуцирао је чувене албуме музике новог таласа: *Екатерина велика*, *Хаустор*, *Марин Перaziћ*. За дело „The Dreambird, in the“ Mooncage“ (1988) добио је награду UNESCO - за промоцију културе.

Питање обезбеђивања средства за снимање, константа је сваког филмског подухвата. За тај посао се четири године образују будући продуценти на филмским академијама, па опет недовољно знају, када се суоче у пракси са околностима средине и новог времена. Због тога се организују радионице и форуми. У Новом Саду је, на Петроварадинској тврђави, прошле године (2017) одржан ЕУРОДОК (EURODOC), један од најчувенијих европских програма за обуку, намењен продуцентима који су активни на пољу документарног филма. То је било први пут да се у Србији организује овај значајан међународни едукативно-пословни скуп. Педесет учесника из света, Европе, региона и Србије, имало је за циљ да удруженим снагама развијају пројекте међународног потенцијала. Током три недеље интензивног заједничког живота и рада, стекли су потребна знања за реализацију и пласман будућих филмских пројеката. Уназад 18 година, ова платформа у једногодишњем циклусу, за више од 80% пројеката, обезбеди финансирање. Посебна пажња посвећује се питањима: интелектуалне својине, правно-уговорних односа и изворима финансирања за развој филмских пројекта.

Кратки метар као уверљиви чинилац креативних индустрија

„Кинематографија је привредна грана без икакве традиције; развила се каткад независно а пакаткад је, опет, позајмила организацију од других подручја. За веома кратко време та делатост се послужила готово свим капиталистичким облицима рођеним пре ње, почевши од предузећа које је држао појединац, па до труста.“ (Бехлин, 1945: 13)

Наведени цитат у великој мери детерминише ту стваралачку делатност, о којој смо напред писали као о уметничком пољу, али неодвојивом од привредних грана: производње (продукција) и трговине (дистрибуција). Раније схватање привреде и подела на привредне гране, није препознавало значај креативних индустрија. У квартални сектор су стављане непроизводне делатности: образовање, наука, култура, информације, здравство, социјална заштита. Тек се са трећим миленијумом, који је донео „информационо доба“ (за разлику од претходне индустријске револуције), свет окренуо ка креативним индустријама, рачунајући на могућности производње и наплате знања – интелектуалног капитала. Трансформација целог друштва ка стварању из мисаоног процеса, уз неопходни таленат, учинила је да процес буде препознат од стране маркетинга, лидера, нових привредних фактора. „Ви некога не можете научити да буде креативан, или иновативан, али га можете научити како да успостави климу у којој се развијају креативне ствари.“⁶

„Сектор креативне индустрије обухвата: ИТ сектор, издаваштво, штампане медије; графичку, рекламну, музичку, филмску индустрију; дизајн, радио

⁶ Бојан Лалић, предавач на Факултету техничких наука у Новом Саду, Панел дискусија „Креативна индустрија и стејкхолдери“, одржано 16.12.2015, на ФТН НС.
<http://www.mojnovisad.com/vesti/kreativna-industrija-nije-samo-sansa-za-programere-vec-i-dizajnere-umetnike-studente-knjizevnosti-id6499.html> (10.08.2018)

и телевизију... Производи ове индустрије потичу од индивидуалне креативности, вештине и талента који експлоатишу интелектуалну својину. Поред културне мисије, делатности привредних друштава из ових грана усмерене су ка стварању профита, а њихов производ је намењен масовној употреби. Значај овог сектора са економског и друштвеног становишта је изузетан.⁷

Постоји предрасуда, да је креативна индустрија резервисана за програмере. Напротив! Исту шансу имају дизајнери и уметници свих врста. Сва еснафска удружења⁸ се залажу за филмске ауторе кратког метра, за документарни и краткометражни играни филм, јер је тај производ најоригиналнији и најочигледнији аргумент наше кинематографије. Не тражи превелика улагања, потпуно је заснован на домаћим ресурсима: на култури и традицији, на динамици једнога друштва у транзицији, а препознатим као универзалним уметничким вредностима. Посебна „атрактивност“ је у томе, што се нова филмска уметност заснива на потпуно новим технолошким алатима (платформама) електронске природе, на новој естетици у којој доминира визуелно⁹ и виртуелно¹⁰, са знатним учинком проширене реалности¹¹.

„Највећи извоз домаће креативне индустрије бележи софтверска индустрија, затим филмска индустрија, мултимедије, видео рекламе, као и штампарска индустрија и архитектонски послови“¹²

Овако наглашен „највећи извоз домаћих креативних индустрија“ се нажалост заснива на услугама по наруџби за друге, водеће произвођаче софтвера, или продуcente филмских компанија. Све су то уговори без права на ауторство! Домаћи ресурси се за светску филмску индустрију користе у виду сервирања: локалитета за снимање, смештајних и техничких капацитета (расвета, камере, носачи слике и звука) и „јефтине а врло стручне радне снаге“. Неопходно је зато, да се уз потенцијале наших аутора и у складу са њиховом интелектуалном својином, створи подршка локалне и шире заједнице за пробој на интернационално тржиште.

Посебну неповољност представља законодавство у Србији, које од 1990. године није ажурирало Шифарник занимања и одговарајуће стручне спреме. Потписник ових редова је 2011/12. године, као уредник у Документарно-образовном програму РТВ Војводине, ауторски обрадила (снимила) дванаест „Нових занимања“ која су била „невидљива у постојећем систему привредних

⁷ Дејан Урошевић: *Креативне индустрије, светло на крају тунела*, разговор са Христином Микић, директорком Групе за креативну економију, дневни лист ДНЕВНИК 10.01.2015, Н. Сад. <https://www.dnevnik.rs/index.php/ekonomija/kreativna-industrija-kaao-svetlo-na-kraju-tunela> (10.08.2018)

⁸ Даница Аћимовић то тврди као члан АФУНС (Академија филмске уметности и науке Србије) и члан Удружења филмских и телевизијских радника Војводине)

⁹ Визуелно – очигледно, видљиво, који се тиче чула вида.

¹⁰ Виртуелно - привидан, уображен, замишљен; виртуелна реалност – уз помоћ рачунарске технологије, вештачки створен нови свет у вишедимензионалном окружењу.

¹¹ Проширена реалност - додавање виртуелних графичких елемената реално снимљеном кадру.

¹² Христина Микић: *Креативне индустрије, светло на крају тунела*, дневни лист ДНЕВНИК, 10.01.2015, Нови Сад. <https://www.dnevnik.rs/index.php/ekonomija/kreativna-industrija-kaao-svetlo-na-kraju-tunela> (10.08.2018)

делатности“: брокер, хакер, дилер, аниматор (класична web анимација, аниматор лутака, аниматор у култури), ПР (портпарол, промотер), ХР (људски ресурси), разносачи, дистрибутери, телохранитељи (bodyguard).

Међународни стандард садржи 7018 занимања, а Министарство за рад Републике Србије, тек од ове године, са применом за следећу 2019. годину, најављује 3654 занимања усклађена са потребама наше привреде и тржишта рада. Тада ће „постати видљиви“ програмери компјутерских игара и слична креативна занимања из области креативних индустрија. Ово је посебно важно за образовни систем (креирање уписне политике) и за утврђивање мера политике запошљавања - речи су Зорана Ђорђевића, министра у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Закључак

Филм као роба, је синтагма први пут записана пре 73 године у докторској тези Петера Бехлина¹³. Године 2006. у оквиру активности око 53. Фестивала документарног и краткометражног филма, одржана је трибина¹⁴ „Документарни филм као роба“. Учесници су били домаћи аутори и продуценти из целог света. Међу њима: Pierre-Emmanuel Pessemier, аташе за аудио-визуелну сарадњу Француске амбасаде у СЦГ; Soudabeh Mojaveri, ауторка док. филмова и професорка на Академији уметности из Ирана; David Kinsella, аутор из Белфаста, настањен у Норвешкој; Јанко Баљак, аутор док. филмова из Београда, председник Савета Фестивала; Мирослав Могоровић, извршни продуцент Фестивала; Ђорђе Каћански, уредник Филмског програма Културног центра Новог Сада; Јован Марковић, продуцент „Филм и тон“ из Београда.

Закључак се свео на констатацију Пјер Емануела Песмијера: „Документарни филм је само условно речено роба. Јер вредност робе се утврђује на тржишту. А када се ради о филмском тржишту, ништа друго није исплативо осим америчке хипер продукције.... Више деценијско искуство нам показује да је документарца сведок времена, историјски аргумент, и више од тога, документарца је културно добро! Као такво мора бити заштићено и субвенционирано од стране државе. Француска може бити пример за то.“

Остали учесници у дискусији су се сложили око два највећа проблема кратког метра: обезбеђивање иницијалних средстава за снимање, проблем дистрибуције тј. питања пројекција тих остварења. Када је реч о филмским образовним кадровима, сагласни су да је ситуација много повољнија у односу на само деценију-две раније. Допринос томе дају Академије за филм, па и средњи нивои образовања, где је у наставни програм уврштен предмет Медијска писменост.

Град Нови Сад има добре предиспозиције у погледу образовања за креативно стваралаштво. Поред средње Школе за дизајн „Богдан Шупут“, ту су

¹³ Петер Бехлин, *Филм као роба (Des film als Ware)*, докторска дисертација, Базел, Швајцарска;

¹⁴ Документарни филм као роба – модератор Др Даница Аћимовић, аутор и уредник у РТВ Војводина.

још три техничке школе које образују кадрове првог степена, за креативне индустрије: „Милева Марић Ајнштајн“ (модна индустрија, дизајн одеће и обликовање графичких производа), „Михајло Пупин“ (ИТ технологије, мехатроника, телекомуникације, мултимедија), Средња машинска (компјутерско управљање, роботика, нумерички системи). Универзитет у Новом Саду такође има широку лепезу образовних профила који се могу директно укључити у послове креативних индустрија.

Нове генерације су квалитетно образоване за ново доба. Савременим средствима комуникације су међусобно добро повезане и прилично индивидуализоване у реализовању својих идеја. Апсурд је у томе што наилазе на „затворена врата у свету рада“. Не само у Србији. Незапосленост младих прелази 50% не само у Шпанији и Грчкој, већ и у Великој Британији и Француској. Иако се показују изузетне могућности које пружају нове технологије и свакојаки напредак на плану уметничке мобилности и размене. Европске културне политике би требало да се помакну корак даље опште од распрострањених пројектно-фондсовских задатих тема. Допринос уметничког рада на планетарном нивоу, поред тога што се дуго сматрао некорисним, ипак показује да је дугорочно одрживији, и не доводи у питање суштину достигнућа, као на пример променљиви ставови историчара, уставотвораца, па и неких природних наука. Када се култура и уметност валоризују, подрже на прави начин, од локалних до интернационалних форума, човечанство се увек потврђује у својој хуманој и слободарској вредности.

Литература:

1. Аћимовић, Danica, (2005): *Dokumentarni film i televizija*, Media Art Service International, Novi Sad.
2. Аћимовић, Danica, (2000): *Politika autora primenjena u analizi dokumentarnog filma*, магистарски рад, Факултет драмских уметности, Београд.
3. Аћимовић, Edib, (2015): *Razvoj kreativne industrije kroz kulturnu politiku i redefiniranje sustava audio-vizuelne delatnosti u Republici Hrvatskoj*, докторска дисертација, Факултет драмских уметности, Београд.
4. Bek, Ulrih, (2012): *Evropski identitet*, интервју за „Peščanik“ остварен 07.10.2012. <http://pescanik.net/evropski-identitet> (10.08.2018)
5. Behlin, Peter, (1945): *Film kao roba (Des film als Ware)*, докторска дисертација, Базел, Швајцарска; (2002) предговор и превод Мирован Савковић, Завод за удџбенике и наставна средства, Београд.
6. Вујадиновић, Димитрије, (2002): *Razvojni aspekti kulturnih industrija*, BalkanKult, Београд.
7. Јовановић, Сreten, (1995): *Osnovi filmske produkcije*, привремена скрипта умножена за унутрашњу употребу, Факултет драмских уметности, Београд.
8. Јовић, Светлана; Микић, Христина (2006): *Kreativne industrije u Srbiji*, British Council & Serbia and Montenegro, Београд.
9. Кисић, Вишња, (2011): *Kultura i kreativne industrije u svetu*, Универзитет уметности, Београд.
10. <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0023-5164/K.pdf> (10.08.2018)

11. Lalić, Bojan, (2015): *Kreativna industrija i stejkholderi*, panel diskusija Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad.
12. <http://www.mojnovisad.com/vesti/kreativna-industrija-nije-samo-sansa-za-programere-vec-i-dizajnere-umetnike-studente-knjizevnosti-id6499.html> (10.08.2018)
13. Ljubojev, Petar (1996): *Masovne komunikacije*, Pozornica dramskih umetnosti, Novi Sad.
14. McLuhan, Marshal; Hutchon, Kathryn; McLuhan, Eric (1977): *City as Classroom. Understanding Language and Media*, Book Society of Canada.
15. Mikić, Hristina (2015): *Kreativne industrije, svetlo na kraju tunela*, dnevni list DNEVNIK, 10.01.2015, Novi Sad. <https://www.dnevnik.rs/index.php/ekonomija/kreativna-industrija-kao-svetlo-na-kraju-tunela> (10.08.2018)
16. Nichols, Bill, *Introduction to Documentary*, Indiana University Press, Bloomington, 2001.
17. Nikolić, Jovana, (2017): *Menadžment i produkcija dokumentarnih filmova u uslovima nepovoljnim za kulturni razvoj*, doktorska disertacija, Fakultet dramskih umetnosti, Beograd.
18. Plesner, Helmut, (2005): *Zakasnela nacija*, Knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci – Novi Sad.
19. Radojković, Miroljub; Miletić Mirko, (2005): *Komuniciranje, mediji i društvo*, Stilos, Novi Sad.
20. Stojanović, Miroljub (2003): *Želimir Žilnik: Iznad crvene prašine*, Čigoja štampa, Beograd.
21. Halpern, Katrin; Ruano-Borbalan, Žan-Klod (2009): *Identitet(i). Pojedinaac, grupa, društvo*, Klio, Beograd.
22. Hartli, Džon (2007), *Kreativne industrije* (prir. zbornik), Klio, Beograd.
23. Hendrikovski, Marek (2004): *Umetnost kratkog filma*, Klio, Beograd.
24. Herbert, Ray E., Ungurait, Donald F., Bohn, Thomas W., (1988): *Mass media. Introduction to Modern Communication*, Longman, New York & London.

SHORT METER IN LONG-TERM PERSPECTIVE

Summary: History of the human race can be reliably monitored through the development of communication models as a way of communicating. In this context, the XX century is marked with a film that, in addition to the original entertainment and later artistic upgrades, today achieves a very convincing mass communication. Since the phenomenon of moving pictures has grown into an everyday thing of the current millennium, today we have cinema, as a significant economic branch, and not just as an artistic activity. The double nature of the film - that the work of art and the market product (goods) - allows such treatment, and allows researchers multiple approaches. This work, anticipating such a context, focuses on the documentary and short feature film, within the framework of one policy, as the most potent and most effective potential of creative industries. It starts from the view that the film "short meter" is the most authentic and most potent reflection of life, time and opportunity in such an urban environment. The subject of the analysis is the city of Novi Sad, which was once called the "Serbian Athena" as the head of culture. From that city, the culture of the theater, the city physician, the civic gymnasium across the theology and the monastery schools spread throughout Serbia. Urbanism, street lighting and enlightenment of the European type were introduced (under the influence of Dositej Obradovic). Soon, Novi

Sad, along with Timisoara, will be the European capital of culture in 2021. For this representative venture, promotion of activities in the visual-documentary sense will be necessary. We find that short film production will be the most adequate support for this project.

Key words: film, art, communication, cinema, goods, market, creative industries, city of culture